

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2026
(OR. en)

12030/26

JAI 1016
MIGR 207
ASIM 43
RELEX 1039
FRONT 138
FIN 1091
COHAFA 68
ECOFIN 1024
CADREFIN 341

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	16 Ιουλίου 2026
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2026) 371 final
Θέμα:	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Δέκατη ετήσια έκθεση σχετικά με τη διευκόλυνση για τους πρόσφυγες στην Τουρκία

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2026) 371 final.

συνημμ.: COM(2026) 371 final

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 16.7.2026
COM(2026) 371 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Δέκατη ετήσια έκθεση σχετικά με τη διευκόλυνση για τους πρόσφυγες στην Τουρκία

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	1
1.1. Η Τουρκία και η προσφυγική κρίση	1
1.2. Η απόκριση της ΕΕ στην κρίση και η θέσπιση της διευκόλυνσης	3
2. Η λειτουργία της διευκόλυνσης	4
3. Χρηματοδοτική ικανότητα, διάρκεια και φύση της χρηματοδότησης	5
4. Εφαρμογή της διευκόλυνσης.....	7
5. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και έλεγχος.....	17
6. Επικοινωνία και δημοσιότητα	19
7. Συμπέρασμα και επόμενα βήματα	19

1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 1 της απόφασης της Επιτροπής C(2015) 9500¹ (στο εξής: απόφαση), η Επιτροπή πρέπει να ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατά τακτά διαστήματα σχετικά με την εφαρμογή της διευκόλυνσης για τους πρόσφυγες στην Τουρκία (στο εξής: διευκόλυνση). Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 της απόφασης, η Επιτροπή πρέπει να υποβάλλει ετησίως έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της διευκόλυνσης. Η πρώτη ετήσια έκθεση για τη διευκόλυνση δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο του 2017². Όλες οι ετήσιες εκθέσεις διατίθενται στον ιστότοπο της διευκόλυνσης για τους πρόσφυγες. Η παρούσα δέκατη ετήσια έκθεση βασίζεται σε στοιχεία έως και τον Ιανουάριο του 2026.

1.1. Η Τουρκία και η προσφυγική κρίση

Λόγω της γεωγραφικής θέσης της, η Τουρκία αποτελεί κατεξοχήν χώρα υποδοχής και διέλευσης για πρόσφυγες και μετανάστες. Τον Ιανουάριο του 2026, σύμφωνα με στοιχεία που παρασχέθηκαν από την τουρκική κυβέρνηση, η χώρα φιλοξένησε 2 339 543 Σύριους υπό καθεστώς προσωρινής προστασίας και περισσότερους από 300 000 καταγεγραμμένους πρόσφυγες, κυρίως από το Αφγανιστάν, το Ιράκ, το Ιράν και τη Σομαλία^{3,4}. Αυτό είχε σημαντικό αντίκτυπο στις κοινότητες υποδοχής. Η παρατεταμένη παρουσία Σύριων προσφύγων και οι συνεχιζόμενες αντικανονικές αφίξεις από το Αφγανιστάν στην Τουρκία αποτελούν ολόένα και μεγαλύτερη πρόκληση για την κοινωνική συνοχή μεταξύ προσφύγων, μεταναστών και κοινοτήτων υποδοχής. Μετά την πτώση του καθεστώτος Άσαντ τον Δεκέμβριο του 2024, και σύμφωνα με στοιχεία που παρασχέθηκαν από τις τουρκικές αρχές, περισσότεροι από 600 000 Σύριοι έχουν επιστρέψει στη Συρία. Η UNHCR παρακολουθεί τις οικειοθελείς επιστροφές από την Τουρκία περισσότερων από 453 000 Σύρων από τις 8 Δεκεμβρίου 2024 (έως και τις 30 Ιανουαρίου 2026). Έτσι, ο συνολικός αριθμός οικειοθελών επιστροφών στη Συρία από το 2016 ανήλθε σε περίπου 1,3 εκατομμύρια άτομα τον Φεβρουάριο του 2026. Η UNHCR είναι παρούσα στα σημεία διέλευσης των συνόρων και παρακολουθεί τις οικειοθελείς επιστροφές μέσω ατομικών συνεντεύξεων. Οι τουρκικές αρχές υπογράμμισαν ότι οι επιστροφές θα πρέπει να είναι οικειοθελείς, ασφαλείς, αξιοπρεπείς και ομαλές.

Στη διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου, οι εντοπισμοί παράνομων διελεύσεων των συνόρων συνέχισαν να μειώνονται συνολικά, γεγονός που δείχνει ότι η συνεργασία μπορεί μεν να

¹ Απόφαση της Επιτροπής C(2015) 9500, της 24.11.2015, για τον συντονισμό των ενεργειών της Ένωσης και των κρατών μελών μέσω συντονιστικού μηχανισμού, της διευκόλυνσης στήριξης της Τουρκίας για τους πρόσφυγες.

² https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/9dc8736f-c734-48be-8678-aca919a6a1bf_en.

³ <https://en.goc.gov.tr/irregular-migration>.

⁴ Μια ιδιαιτερότητα του τουρκικού συστήματος ασύλου είναι το γεγονός ότι η χώρα έχει κυρώσει με επιφύλαξη το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951. Συνεπώς, στη συντριπτική πλειονότητά τους, οι πρόσφυγες στην Τουρκία δεν μπορούν να αιτηθούν τη χορήγηση πλήρους καθεστώτος πρόσφυγα, αλλά μόνο τη χορήγηση «υπό όρους καθεστώτος πρόσφυγα», το οποίο, εφόσον χορηγηθεί, περιορίζει την παραμονή στη χώρα μέχρι τη στιγμή που ένας αναγνωρισμένος πρόσφυγας «επανεγκατασταθεί σε τρίτη χώρα».

αποφέρει αποτελέσματα, αλλά οι κίνδυνοι δεν έχουν εξαλειφθεί. Κατά μήκος της διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου, οι ιθαγένειες που εντοπίστηκαν συχνότερα το 2025 ήταν Αφγανοί (27 %), Σουδανοί (18 %), Αιγύπτιοι (16 %), Μπανγκλαντεσιανοί (7 %) και Σύριοι (6 %). Οι παράτυπες διελεύσεις των συνόρων από Σύριους υπηκόους μειώθηκαν απότομα (-88 %). Τα κύρια σημεία αναχώρησης κατά μήκος της διαδρομής ήταν η Τουρκία (62 %) και η Λιβύη (38 %). Στα εξωτερικά θαλάσσια σύνορα, οι κίνδυνοι και οι απώλειες ανθρώπινων ζωών παραμένουν σοβαροί, καθώς τα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος εκμεταλλεύονται συχνά ευάλωτα άτομα διευκολύνοντας τις παράτυπες διελεύσεις σε υπερπλήρη σκάφη που δεν πληρούν τα πρότυπα ασφαλείας.

Η Τουρκία εξακολουθεί να καταβάλλει πολύ σημαντικές προσπάθειες για τη φιλοξενία και την κάλυψη των αναγκών των προσφύγων και των μεταναστών και έχει επαναλάβει τη δέσμευσή της για την εφαρμογή της δήλωσης ΕΕ–Τουρκίας της 18ης Μαρτίου 2016⁵ (στο εξής: δήλωση). Η δήλωση συνέχισε να παράγει απτά αποτελέσματα το 2025.

Στο πλαίσιο του προγράμματος επανεγκατάστασης «ένας προς έναν» που ορίζεται στη δήλωση, περισσότερα από 44 046 άτομα επανεγκαταστάθηκαν από την Τουρκία στην ΕΕ μεταξύ Απριλίου 2016 και Δεκεμβρίου 2025. Τα κράτη μέλη της ΕΕ ανέστειλαν την επανεγκατάσταση από την Τουρκία μετά την αλλαγή του καθεστώτος στη Συρία τον Δεκέμβριο του 2024. Ο συνολικός αριθμός των ατόμων που επέστρεψαν από τα ελληνικά νησιά στην Τουρκία στο πλαίσιο του καθεστώτος «ένας προς έναν» από το 2016 ανέρχεται σε 2 253. Δεδομένου ότι οι τουρκικές αρχές δεν έχουν ανακαλέσει την απόφαση που έλαβαν τον Μάρτιο του 2020 να αναστείλουν τις επιχειρήσεις επιστροφής που πραγματοποιούνταν στο πλαίσιο της δήλωσης μετά την πανδημία COVID-19, έκτοτε δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία επιχείρηση επιστροφής παρά τα επανειλημμένα αιτήματα της Επιτροπής και των ελληνικών αρχών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου 2020 συμφώνησε να δρομολογηθεί ένα θετικό θεματολόγιο ΕΕ–Τουρκίας. Προσδιορίστηκαν τέσσερις τομείς προτεραιότητας: i) η βελτίωση της λειτουργίας της τελωνειακής ένωσης και η επανέναρξη των συζητήσεων για τον εκσυγχρονισμό της· ii) η μετανάστευση και η στήριξη των προσφύγων· iii) οι διάλογοι υψηλού επιπέδου· και iv) οι διαπροσωπικές επαφές και η κινητικότητα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου του 2021 επανέλαβε την προθυμία της ΕΕ να συνεργαστεί με την Τουρκία με σταδιακό, αναλογικό και αναστρέψιμο τρόπο για την ενίσχυση της συνεργασίας σε ορισμένους τομείς κοινού ενδιαφέροντος, με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων που καθορίστηκαν τον Μάρτιο του 2021 και σε προηγούμενα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η κοινή δήλωση της 29ης Νοεμβρίου 2023 αποτέλεσε την απάντηση στο αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 29ης και 30ής Ιουνίου 2023 προς τον ύπατο εκπρόσωπο και την Επιτροπή για την υποβολή έκθεσης σχετικά με την κατάσταση των σχέσεων ΕΕ–Τουρκίας. Στη δήλωση διατυπώθηκαν διάφορες προτάσεις για την αναζωογόνηση των σχέσεων, μεταξύ άλλων στους τομείς της διαχείρισης της μετανάστευσης και της οικονομικής στήριξης των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής. Στις Βρυξέλλες τον Νοέμβριο του 2023 και στην Κωνσταντινούπολη

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>.

τον Ιούλιο του 2025 πραγματοποιήθηκαν δύο διάλογοι υψηλού επιπέδου ΕΕ–Τουρκίας για τη μετανάστευση και την ασφάλεια.

1.2. Η απόκριση της ΕΕ στην κρίση και η θέσπιση της διευκόλυνσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει στηρίξει την Τουρκία στη φιλοξενία περισσότερων από 3 εκατομμυρίων προσφύγων, κυρίως από τη Συρία, από το 2011. Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στο αίτημα κρατών μελών της ΕΕ για χορήγηση σημαντικής πρόσθετης χρηματοδότησης για τη στήριξη των προσφύγων στην Τουρκία, θέσπισε τη διευκόλυνση για τους πρόσφυγες στην Τουρκία με την απόφαση της Επιτροπής, της 24ης Νοεμβρίου 2015, η οποία τροποποιήθηκε στις 10 Φεβρουαρίου 2016 και εκ νέου στις 14 Μαρτίου και στις 24 Ιουλίου 2018. Η διευκόλυνση είναι ένας μηχανισμός που αποσκοπεί στον συντονισμό της κινητοποίησης των πόρων που διατίθενται στο πλαίσιο τόσο του προϋπολογισμού της ΕΕ όσο και επιπρόσθετων συνεισφορών από τα κράτη μέλη που ενσωματώνονται στον προϋπολογισμό της ΕΕ ως εξωτερικά έσοδα με ειδικό προορισμό⁶. Τα κράτη μέλη ανέλαβαν την πολιτική δέσμευση να παρέχουν εθνικές συνεισφορές στο πλαίσιο της κοινής αντίληψης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία εγκρίθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2016, και επικαιροποιήθηκε κατά τον χρόνο της συμφωνίας για τη δεύτερη δόση της διευκόλυνσης⁷. Επίσης, με την κοινή αντίληψη θεσπίζεται ένα πλαίσιο προϋποθέσεων.

Στις 18 Μαρτίου 2016 οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ και της Τουρκίας επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για την εφαρμογή του κοινού σχεδίου δράσης και συμφώνησαν σε περαιτέρω μέτρα με στόχο την εμβάθυνση των σχέσεων ΕΕ–Τουρκίας και την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης⁸. Η Τουρκία και η ΕΕ αναγνώρισαν ότι απαιτούνταν περαιτέρω ταχείες και αποφασιστικές προσπάθειες. Ειδικότερα, στη δήλωση ΕΕ–Τουρκίας που υπογράφηκε στις 18 Μαρτίου 2016 απευθύνθηκε έκκληση για παύση της αντικανονικής μετανάστευσης από την Τουρκία στην ΕΕ, με την εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των διακινητών και την παροχή στους μετανάστες μιας εναλλακτικής λύσης, ώστε να μη βάζουν σε κίνδυνο τη ζωή τους, καθώς και για την επιτάχυνση της εφαρμογής της διευκόλυνσης.

⁶ Τα εξωτερικά έσοδα νοούνται δυνάμει του άρθρου 21 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου (ΕΕ L 298 της 26.10.2012, σ. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/966/oj>) για τις συνεισφορές του 2016 και έως την 1η Αυγούστου 2018 και δυνάμει του άρθρου 21 παράγραφος 2 στοιχείο α) σημείο ii) του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 2018, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1296/2013, (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 1304/2013, (ΕΕ) αριθ. 1309/2013, (ΕΕ) αριθ. 1316/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) αριθ. 283/2014 και της απόφασης αριθ. 541/2014/ΕΕ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012 (ΕΕ L 193 της 30.7.2018, σ. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf>.

⁸ <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>.

Διατέθηκαν συνολικά 3 δισ. EUR για την πρώτη δόση της διευκόλυνσης (2016-2017)⁹ και επιπλέον 3 δισ. EUR για τη δεύτερη δόση (2018-2019), με αποτέλεσμα το σύνολο της διευκόλυνσης να ανέλθει σε 6 δισ. EUR, τα οποία χρηματοδοτούνται εξίσου μέσω του προϋπολογισμού της ΕΕ και διμερών συνεισφορών από τα κράτη μέλη. Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020 η Επιτροπή είχε διαθέσει μέσω συμβάσεων το πλήρες επιχειρησιακό κονδύλιο της διευκόλυνσης και έως το τέλος του 2025 είχαν εκταμιευθεί σχεδόν 5,9 δισ. EUR.

2. Η λειτουργία της διευκόλυνσης

Η διευκόλυνση είναι ένας μηχανισμός συντονισμού που παρέχει τη δυνατότητα για ταχεία, αποτελεσματική και αποδοτική κινητοποίηση της βοήθειας της ΕΕ προς τους πρόσφυγες στην Τουρκία, με παράλληλη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Η διευκόλυνση επέτρεπε τη βέλτιστη κινητοποίηση των υφιστάμενων μηχανισμών χρηματοδότησης της ΕΕ, υπό μορφή ανθρωπιστικής και/ή αναπτυξιακής βοήθειας, ώστε οι ανάγκες των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής να αντιμετωπίζονται με ολοκληρωμένο και συντονισμένο τρόπο¹⁰.

Η διευθύνουσα επιτροπή της διευκόλυνσης παρέχει στρατηγικές κατευθύνσεις για τις προτεραιότητες, τις κατηγορίες ενεργειών προς στήριξη, τα ποσά που πρόκειται να διατεθούν και τους μηχανισμούς χρηματοδότησης που πρόκειται να κινητοποιηθούν, καθώς και για τους όρους σχετικά με την υλοποίηση των δεσμεύσεων της Τουρκίας βάσει του κοινού σχεδίου δράσης ΕΕ–Τουρκίας της 29ης Νοεμβρίου 2015 (στο εξής: κοινό σχέδιο δράσης)¹¹.

Σημαντική εξακολουθεί να είναι επίσης η βιωσιμότητα των έργων της διευκόλυνσης, όπως και η από κοινού ανάληψη ευθυνών με τις τουρκικές αρχές. Η σημασία της βιωσιμότητας και του αντικτύπου τονίστηκε τόσο στις συστάσεις της δεύτερης ειδικής έκθεσης του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου του Απριλίου 2024 όσο και στις συστάσεις της ανεξάρτητης τελικής αξιολόγησης της διευκόλυνσης του Νοεμβρίου 2025. Οι τομείς προτεραιότητας για την παροχή βοήθειας προσδιορίστηκαν με βάση ολοκληρωμένη και ανεξάρτητη αξιολόγηση των αναγκών, η οποία επικαιροποιήθηκε το 2018.

Η διευκόλυνση συντόνιζε τη χρηματοδότηση που προέρχονταν από τους παρακάτω μηχανισμούς εξωτερικής χρηματοδότησης¹²: i) την ανθρωπιστική βοήθεια· ii) τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτονίας· iii) τον Μηχανισμό Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΜΑΣ)· iv) τον Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ)· και v) τον μηχανισμό συμβολής στη

⁹ Το ποσό αυτό των 3 δισ. EUR διατέθηκε επιπλέον των 345 εκατ. EUR που είχε ήδη διαθέσει η Επιτροπή στην Τουρκία, ανταποκρινόμενη στη συριακή προσφυγική κρίση, πριν από την έναρξη λειτουργίας της διευκόλυνσης και επιπροσθέτως της διμερούς βοήθειας των κρατών μελών.

¹⁰ Απόφαση της Επιτροπής C(2015) 9500 της 24.11.2015, άρθρο 2 — Στόχοι της διευκόλυνσης.

¹¹ Βλ. άρθρο 5 παράγραφος 1 της απόφασης της Επιτροπής C(2015) 9500, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση της Επιτροπής C(2016) 855.

¹² Οι συνεισφορές του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας και του Μηχανισμού Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΜΑΣ) μεταφέρθηκαν αντίστοιχα και τέθηκαν σε εφαρμογή στο πλαίσιο του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας και του Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ. Καταρχήν, όλες οι συνεισφορές από τη διευκόλυνση προς το Περιφερειακό Καταπιστευματικό Ταμείο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης (από τον ΜΠΒ και σε μικρό βαθμό από τον ΜΑΣ) διενεργήθηκαν ως μη ανθρωπιστική βοήθεια.

σταθερότητα και την ειρήνη. Τα μέτρα που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ εφαρμόζονται σύμφωνα με τους δημοσιονομικούς κανόνες και κανονισμούς της που ισχύουν τόσο για την άμεση όσο και για την έμμεση διαχείριση. Η υλοποίηση της βοήθειας εξαρτάται από την αυστηρή συμμόρφωση της Τουρκίας προς τις δεσμεύσεις που προβλέπονται στο κοινό σχέδιο δράσης και στη δήλωση.

3. Χρηματοδοτική ικανότητα, διάρκεια και φύση της χρηματοδότησης

Ο συνολικός προϋπολογισμός που συντονίζει η διευκόλυνση ανέρχεται σε 6 δισ. EUR, τα οποία κινητοποιούνται σε δύο δόσεις. Στο πλαίσιο της δεύτερης δόσης, η υλοποίηση 11 έργων συνεχίζεται μετά την παράτασή τους λόγω της πανδημίας COVID-19, των σεισμών του Φεβρουαρίου του 2023 και του σταθερά υψηλού πληθωρισμού στην Τουρκία. Η τελική εκταμίευση στο πλαίσιο έξι έργων εξακολουθεί να εκκρεμεί, ενώ οι δραστηριότητες στο πλαίσιο πέντε παρεμβάσεων αναμένουν την ολοκλήρωσή τους.

Η πρώτη δόση ανήλθε σε 3 δισ. EUR, εκ των οποίων 1 δισ. EUR κινητοποιήθηκε από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και 2 δισ. EUR από διμερείς συνεισφορές από τα κράτη μέλη. Ομοίως, η δεύτερη δόση ανήλθε σε 3 δισ. EUR, εκ των οποίων 2 δισ. EUR διατέθηκαν από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και 1 δισ. EUR από τα κράτη μέλη¹³.

Όσον αφορά τους πόρους από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, από το ποσό του 1 δισ. EUR από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2016-2017, κινητοποιήθηκαν 250 εκατ. EUR το 2016 και 750 εκατ. EUR το 2017. Από το ποσό των 2 δισ. EUR από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2018-2019, κινητοποιήθηκαν 550 εκατ. EUR το 2018, ενώ το υπόλοιπο ποσό κινητοποιήθηκε το 2019.

Σε ό,τι αφορά τις συνεισφορές των κρατών μελών, για την πρώτη δόση τα κράτη μέλη συνεισέφεραν 677 εκατ. EUR στη διευκόλυνση το 2016, 847 εκατ. EUR το 2017, 396 εκατ. EUR το 2018 και 80 εκατ. EUR το 2019. Για τη δεύτερη δόση, τα κράτη μέλη συνεισέφεραν 68 εκατ. EUR το 2018, 202 εκατ. EUR το 2019, 265 εκατ. EUR το 2020, 166 εκατ. EUR το 2021 και 165 εκατ. EUR το 2022, με τις τελευταίες πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν το 2023 να ανέρχονται σε 134 εκατ. EUR. Οι συνεισφορές των κρατών μελών καταβλήθηκαν απευθείας στον προϋπολογισμό της ΕΕ ως εξωτερικά έσοδα για ειδικό προορισμό και διατέθηκαν στις γραμμές προϋπολογισμού του ΜΠΒ και της ανθρωπιστικής βοήθειας, αντίστοιχα.

Εξακολουθεί να παρατηρείται ικανοποιητική αντιστοίχιση μεταξύ του ρυθμού καταβολής των συνεισφορών των κρατών μελών προς τη διευκόλυνση και του ρυθμού των εκταμιεύσεων που χρηματοδοτούνται από τις εν λόγω συνεισφορές από τη διευκόλυνση.

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>.

Πρόσθετη βοήθεια της ΕΕ προς τους πρόσφυγες στην Τουρκία, εκτός του πλαισίου της διευκόλυνσης

Το 2020 διατέθηκαν επιπλέον 535 εκατ. EUR για τη στήριξη ανθρωπιστικών δράσεων στην Τουρκία εκτός του πλαισίου της διευκόλυνσης, οι οποίες έχουν ανατεθεί πλήρως μέσω συμβάσεων και έχουν εκταμιευθεί.

Σε συνέχεια των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 2021, η Επιτροπή κινητοποίησε επιπλέον 3 δισ. EUR για τους πρόσφυγες και τις κοινότητες υποδοχής στην Τουρκία για την περίοδο 2021-2023, ώστε να διασφαλιστεί η συνέχεια της στήριξης στους τομείς προτεραιότητας της ανθρωπιστικής βοήθειας, των βασικών αναγκών, της εκπαίδευσης, της υγείας, της διαχείρισης της μετανάστευσης και του ελέγχου των συνόρων. Σημαντικό μέρος αυτής της χρηματοδότησης κινητοποιήθηκε για την αντιμετώπιση των καταστροφικών σεισμών του 2023 στην Τουρκία, με συνολικό ποσό 355,6 εκατ. EUR να διατίθεται για κοινωνικοοικονομική στήριξη και υποδομές.

Τον Φεβρουάριο του 2024 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να διαθέσει επιπλέον 2 δισ. EUR για την περίοδο 2024-2027 με σκοπό τη διατήρηση της αποτελεσματικής συνεργασίας με τρίτες χώρες στον τομέα της μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης των Σύριων προσφύγων στην Τουρκία, στο πλαίσιο συμφωνίας για την αναθεώρηση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) για την περίοδο 2021-2027.

Κατά τη διάσκεψη για τη Συρία τον Μάιο του 2024, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να διαθέσει 1 δισ. EUR για τη στήριξη των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής στην Τουρκία. Το ποσό αυτό περιλάμβανε 520 εκατ. EUR από τον τακτικό προϋπολογισμό για το 2024, ώστε να διασφαλιστεί η συνέχιση της βοήθειας για τους πρόσφυγες, και 480 εκατ. EUR που διατέθηκαν εμπροσθοβαρώς από το προαναφερθέν κονδύλιο ύψους 2 δισ. EUR, με περίπου 1,5 δισ. EUR να παραμένουν διαθέσιμα για την περίοδο 2025-2027. Η δέσμη του 1 δισ. EUR περιλάμβανε πέντε μέτρα που εστιάζουν στα εξής: i) την εκπαίδευση (80 εκατ. EUR)· ii) τις βασικές ανάγκες, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τις δημοτικές υπηρεσίες και την κοινωνική συνοχή (421 εκατ. EUR)· iii) τη διαχείριση της μετανάστευσης και τον έλεγχο των συνόρων (398 εκατ. EUR)· iv) τις προβλέψεις για εκ νέου ανάληψη υποχρεώσεων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για τη χορήγηση δυνητικών δανείων για επενδύσεις που σχετίζονται με τους πρόσφυγες (75 εκατ. EUR)· και v) την ανθρωπιστική βοήθεια (26 εκατ. EUR).

Με βάση τη δέσμευση αυτή, η Επιτροπή σχεδίασε μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων στο πλαίσιο του υπόλοιπου προϋπολογισμού για την περίοδο 2025-2027. Έως το τέλος του 2025 είχαν διατεθεί συνολικά 1,311 δισ. EUR και είχαν εκδοθεί οι αντίστοιχες αποφάσεις χρηματοδότησης. Από το ποσό αυτό, 1,151 δισ. EUR δεσμεύτηκαν στο πλαίσιο της πολυετούς δέσμης στήριξης για την περίοδο 2025-2027 και καλύπτουν βασικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων των βασικών αναγκών, της υγειονομικής περίθαλψης και της εκπαίδευσης (839 εκατ. EUR)· στήριξη για οικειοθελείς επιστροφές (150 εκατ. EUR)· και διαχείριση των συνόρων (161 εκατ. EUR). Επιπλέον, 160 εκατ. EUR διατέθηκαν χωριστά για

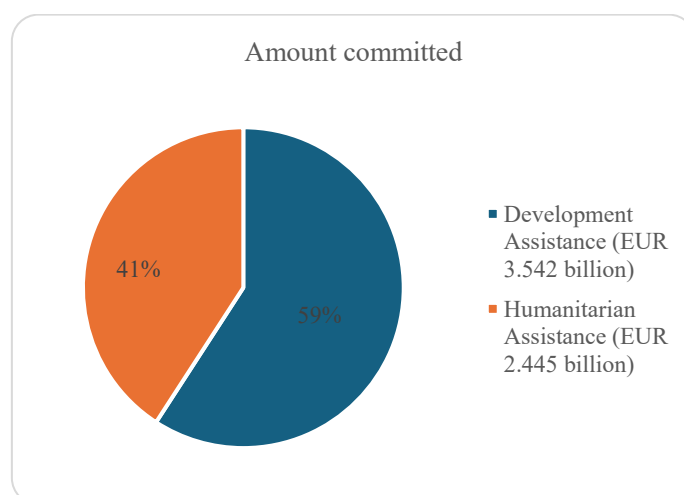
τη συνέχιση της ολοκληρωμένης εκπαιδευτικής στήριξης στο πλαίσιο του προγράμματος PIKTES (Προώθηση της ένταξης των παιδιών από τη Συρία στο τουρκικό εκπαιδευτικό σύστημα) και 40 εκατ. EUR για ανθρωπιστική βοήθεια. Υπόλοιπο 195 εκατ. EUR από τον προϋπολογισμό του 2027 απομένει να διατεθεί το 2026.

Η συνολική χρηματοδότηση της ΕΕ που διατέθηκε για την παροχή βοήθειας στους πρόσφυγες και τις κοινότητες υποδοχής στην Τουρκία από το 2011 ανέρχεται σε 12,4 δισ. EUR. Το ποσό αυτό περιλαμβάνει 345 εκατ. EUR που κινητοποιήθηκαν μεταξύ 2011 και 2016 σε βοήθεια για τους πρόσφυγες, 6 δισ. EUR στο πλαίσιο της διευκόλυνσης, 535 εκατ. EUR σε ενδιάμεση χρηματοδότηση το 2020, 3 δισ. EUR σε πρόσθετη χρηματοδότηση την περίοδο 2021-2023, 1 εκατ. EUR το 2024 και επιπλέον 1,5 δισ. EUR σε στήριξη έως το τέλος του 2027.

4. Εφαρμογή της διευκόλυνσης

Η διευκόλυνση εφαρμόζεται υπό μορφή ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας. Στο πλαίσιο της πρώτης δόσης, σχεδόν 1,4 δισ. EUR διατέθηκαν στο σκέλος «ανθρωπιστική βοήθεια», ενώ 1,6 δισ. EUR στο σκέλος «αναπτυξιακή βοήθεια». Δεδομένου του παρατεταμένου χαρακτήρα της συριακής κρίσης, οι παρεμβάσεις στο πλαίσιο της δεύτερης δόσης επικεντρώθηκαν όλο και περισσότερο σε δραστηριότητες κοινωνικοοικονομικής στήριξης και στη δημιουργία ευκαιριών διαβίωσης. Στο πλαίσιο της δεύτερης δόσης, 1,06 δισ. EUR διατέθηκαν στο σκέλος «ανθρωπιστική βοήθεια», ενώ 1,9 δισ. EUR στο σκέλος «αναπτυξιακή βοήθεια»¹⁴.

Όσον αφορά τη διευκόλυνση συνολικά, η κατανομή της ανθρωπιστικής και της αναπτυξιακής βοήθειας τον Δεκέμβριο του 2025 έχει ως εξής:

¹⁴Το υπόλοιπο ποσό των 60 εκατ. EUR διατίθεται για διοικητική και επιχειρησιακή στήριξη στο πλαίσιο της εφαρμογής της διευκόλυνσης.

Για αναλυτικές πληροφορίες, βλ. τον διαδικτυακό πίνακα των έργων¹⁵.

Στο πλαίσιο της διευκόλυνσης παρέχεται βοήθεια βάσει έργων. Οι εκταμιεύσεις εξαρτώνται από την πρόοδο που σημειώνεται όσον αφορά την υλοποίηση των παρεμβάσεων της διευκόλυνσης. Η στήριξη της διευκόλυνσης περιλαμβάνει την παροχή βοήθειας τόσο σε πρόσφυγες όσο και σε κοινότητες υποδοχής.

Το σκέλος «**ανθρωπιστική βοήθεια**» στο πλαίσιο της διευκόλυνσης έχει ως στόχο να βοηθηθούν οι πλέον ευάλωτοι πρόσφυγες, μέσω της παροχής στήριξης με αξιοπρεπή τρόπο για την κάλυψη των βασικών αναγκών και την προστασία τους¹⁶. Καλύπτει επίσης τα κενά στους τομείς προτεραιότητας της υγείας και της εκπαίδευσης, μέσω εξειδικευμένων οργανισμών και εταίρων. Η παροχή της ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ διέπεται από την ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανθρωπιστική βοήθεια του 2007¹⁷, η οποία προβλέπει ότι η ΕΕ, ως φορέας παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, τηρεί τις ανθρωπιστικές αρχές του ανθρωπισμού, της ουδετερότητας, της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 214 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στον κανονισμό σχετικά με την ανθρωπιστική βοήθεια (αριθ. 1257/96)^{18,19}.

Στο πλαίσιο του ανθρωπιστικού σκέλους της διευκόλυνσης, έχουν υλοποιηθεί συνολικά 65 έργα από 21 εταίρους στο πλαίσιο της πρώτης και της δεύτερης δόσης. Τα εν λόγω έργα καλύπτουν την αντιμετώπιση βασικών αναγκών και αναγκών στους τομείς της προστασίας, της εκπαίδευσης και της υγείας των πλέον ευάλωτων προσφύγων στην Τουρκία. Περίπου 1,4 δισ. EUR διατέθηκαν μέσω συμβάσεων και 1,4 δισ. EUR εκταμιεύθηκαν για την ανθρωπιστική βοήθεια, ενώ στο πλαίσιο της δεύτερης δόσης, 1,06 δισ. EUR διατέθηκαν μέσω συμβάσεων και 1,05 εκατ. EUR εκταμιεύθηκαν.

Στο πλαίσιο του σκέλους «**αναπτυξιακή βοήθεια**» υποστηρίζονται οι πιο μακροπρόθεσμες ανάγκες στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης και της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης των προσφύγων, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και τις ευκαιρίες διαβίωσης, καθώς και στον τομέα των δημοτικών υποδομών. Επίσης, το σκέλος επικεντρώνεται στις ευάλωτες ομάδες και συμπεριλαμβάνει στις παρεμβάσεις του τη διάσταση του φύλου, π.χ. προστασία των γυναικών και των κοριτσιών από τη σεξουαλική βία και τη βία

¹⁵ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_el.

¹⁶ Συνολικά διατέθηκαν 352 εκατ. EUR για την προστασία στο πλαίσιο της διευκόλυνσης, κυρίως μέσω ανθρωπιστικής βοήθειας. Οι δραστηριότητες περιλάμβαναν την καταγραφή και την εξακρίβωση των προσφύγων, την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας της Προεδρίας Διαχείρισης της Μετανάστευσης της Τουρκίας και στοχευμένες παρεμβάσεις προστασίας για τις ευάλωτες ομάδες. Η προστασία έχει επίσης ενσωματωθεί στις βασικές ανάγκες, την υγεία και την εκπαίδευση.

¹⁷ Κοινή δήλωση του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

¹⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1257/96 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 1996, σχετικά με την ανθρωπιστική βοήθεια.

¹⁹ Η ανθρωπιστική βοήθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βασίζεται σε ετήσια σχέδια εφαρμογής ανθρωπιστικής βοήθειας ανά χώρα. Το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των εταίρων της στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας καθορίζεται από τις χρηματοδοτικές και διοικητικές συμφωνίες-πλαίσια που συνάπτει η Επιτροπή με διεθνείς οργανισμούς και από συμβάσεις-πλαίσια εταιρικής σχέσης με μη κυβερνητικές οργανώσεις.

λόγω φύλου και βελτίωση της πρόσβασης στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όσον αφορά τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία.

Στο πλαίσιο του αναπτυξιακού σκέλους της διευκόλυνσης, εξακολούθησε να σημειώνεται πρόοδος όσον αφορά την υλοποίηση 26 έργων που ανατέθηκαν μέσω συμβάσεων στο πλαίσιο της πρώτης δόσης. Από τα εν λόγω έργα, 15 έργα συνολικού ύψους 293 εκατ. EUR υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Περιφερειακού Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης, πέραν του κονδυλίου που τελεί υπό άμεση διαχείριση μέσω του ΜΠΒ²⁰.

Οι εκταμιεύσεις προς τους εταίρους υλοποίησης ανήλθαν σε 3,4 δισ. EUR από σύνολο 3,5 δισ. EUR που διατέθηκαν για αναπτυξιακή βοήθεια στο πλαίσιο και των δύο δόσεων²¹. Τον Δεκέμβριο του 2025 στο πλαίσιο της πρώτης δόσης 1,6 δισ. EUR διατέθηκαν μέσω συμβάσεων και 1,6 δισ. EUR εκταμιεύθηκαν για αναπτυξιακή βοήθεια, ενώ στο πλαίσιο της δεύτερης δόσης, 1,9 δισ. EUR διατέθηκαν μέσω συμβάσεων και 1,8 εκατ. EUR εκταμιεύθηκαν. Το αναπτυξιακό σκέλος της διευκόλυνσης περιλαμβάνει 11 εν εξελίξει παρεμβάσεις.

Το 2025 η εφαρμογή της διευκόλυνσης εξακολούθησε να επηρεάζεται από τον πολύ υψηλό πληθωρισμό στην Τουρκία και από τις προκλήσεις που σχετίζονται με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Παρεμβάσεις της διευκόλυνσης ανά τομέα προτεραιότητας

Η πρόοδος που σημειώθηκε ανά τομέα προτεραιότητας στο πλαίσιο και των δύο δόσεων της διευκόλυνσης αναφέρεται στις εκθέσεις παρακολούθησης της διευκόλυνσης²². Έχουν σημειωθεί σημαντικά επιτεύγματα στους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας.

Εκπαίδευση

Συνολικά διατέθηκαν 2,51 δισ. EUR για εκπαιδευτική στήριξη στο πλαίσιο της διευκόλυνσης και για πρόσθετη στήριξη για τους πρόσφυγες. Στο πλαίσιο του ανθρωπιστικού σκέλους της διευκόλυνσης, έχουν διατεθεί περισσότερα από 181 εκατ. EUR για την εκπαίδευση.

Η υπό όρους μεταφορά χρημάτων για την εκπαίδευση IV (CCTE IV) υποστηρίζει την εγγραφή και φοίτηση παιδιών προσφύγων στο σχολείο μέσω της παροχής μηνιαίων πληρωμών σε οικογένειες προσφύγων, υπό την προϋπόθεση ότι οι μαθητές φοιτούν κανονικά στο σχολείο. Το 2025, το πρόγραμμα CCTE IV στήριξε έως και 540 292 ευάλωτα παιδιά πρόσφυγες μέσω

²⁰ Η διαχείριση των πόρων του ΜΠΒ στο πλαίσιο της διευκόλυνσης γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες για τις εξωτερικές δράσεις που περιλαμβάνονται στον Τίτλο IV του δεύτερου μέρους του δημοσιονομικού κανονισμού και τους κανόνες εφαρμογής του.

²¹ Στο ποσό αυτό περιλαμβάνονται επίσης εκταμιεύσεις στο πλαίσιο έργων που υλοποιούνται από το Περιφερειακό Καταπιστευματικό Ταμείο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης, αλλά δεν έχουν ακόμη καταλογιστεί στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

²² https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_el

της υπό όρους μεταφοράς χρημάτων για την εκπαίδευση, υπό την προϋπόθεση ότι οι μαθητές φοιτούν κανονικά σε δημόσια σχολεία. Ο συνολικός αριθμός των παιδιών που λαμβάνουν χρηματική ενίσχυση για την εκπαίδευση ανήλθε σε 1 054 173. Συνολικά 49 418 παιδιά πρόσφυγες που διατρέχουν κίνδυνο έχουν ωφεληθεί από υπηρεσίες προστασίας μέσω των κέντρων κοινωνικών υπηρεσιών της τουρκικής κυβέρνησης και των κοινοτικών κέντρων της τουρκικής Ερυθράς Ημισελήνου. Συνολικά υποβλήθηκαν 61 318 αιτήσεις γνωμοδότησης στο πλαίσιο του προγράμματος CCTE IV.

Τον Σεπτέμβριο του 2025 τα επίπεδα της χρηματικής ενίσχυσης προσαρμόστηκαν εκ νέου (σε όρους τουρκικής λίρας) ώστε να μετριαστούν οι αρνητικές επιπτώσεις του υψηλού πληθωρισμού. Ωστόσο, ο αριθμός των μαθητών που ωφελούνται από το πρόγραμμα μειώθηκε ελαφρά κατά τη διάρκεια του έτους λόγω των επιστροφών στη Συρία, οικονομικών δυσχερειών και της εφαρμογής από τις τουρκικές αρχές του συστήματος εξακρίβωσης βάσει διεύθυνσης. Στο πλαίσιο του εν λόγω συστήματος, οι οικογένειες υπό καθεστώς προσωρινής προστασίας που άλλαξαν τον τόπο διαμονής τους χωρίς προηγούμενη έγκριση των αρχών (Επαρχιακές Διευθύνσεις Διαχείρισης της Μετανάστευσης) αντιμετώπισαν αναστολή του οικείου καθεστώτος προσωρινής προστασίας, με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό τους από προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας.

Τον Ιανουάριο του 2023 ολοκληρώθηκε η υλοποίηση της δεύτερης φάσης του εμβληματικού προγράμματος της διευκόλυνσης «Προώθηση της ένταξης των παιδιών από τη Συρία στο τουρκικό εκπαιδευτικό σύστημα» (Promoting Integration of Syrian Kids in the Turkish Education System – PIKTES II), με συνολικό προϋπολογισμό 400 εκατ. EUR, από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας. Ακολούθησε το πρόγραμμα PIKTES²³ με συνολικό προϋπολογισμό 300 εκατ. EUR που χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο της πρόσθετης βοήθειας για τους πρόσφυγες στην Τουρκία, το οποίο ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2025. Τον Ιανουάριο του 2025, προκειμένου να καταβληθούν οι μισθοί των εκπαιδευτικών, η PIKTES+ συμπληρώθηκε με νέα σύμβαση ύψους 80 εκατ. EUR, την PIKTES+ μέρος II. Τον Σεπτέμβριο του 2025 η σύμβαση αυτή μετονομάστηκε σε PIKTES IV και «συμπληρώθηκε» κατά 160 εκατ. EUR, με αποτέλεσμα η συνολική αξία της να ανέλθει σε 240 εκατ. EUR. Το 2026, το ποσό αυτό θα «συμπληρωθεί» με επιπλέον 180 εκατ. EUR συνολικά, και το συνολικό ποσό του PIKTES IV θα ανέλθει σε 420 εκατ. EUR.

Ο γενικός στόχος της βοήθειας της ΕΕ για τους πρόσφυγες σε αυτόν τον τομέα προτεραιότητας εξακολουθεί να είναι η ένταξη όλων των παιδιών προσφύγων στο τουρκικό επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα, η οποία συμπληρώνεται με δράσεις προσέγγισης των παιδιών που δεν φοιτούν στο σχολείο και τη δημιουργία ασφαλών μαθησιακών διαδρομών, καθώς και τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Για το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025, 938 610 παιδιά πρόσφυγες ήταν εγγεγραμμένα στην επίσημη εκπαίδευση σε ολόκληρη την Τουρκία. Αυτό εξακολουθεί να αφήνει πάνω από 225 000 παιδιά εκτός σχολείου, γεγονός που συνιστά επίμονο χάσμα πρόσβασης (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, 2025). Η κλίμακα των εγγραφών έχει επίσης ασκήσει σημαντική πίεση στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα της Τουρκίας, το

²³ Προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης των παιδιών στο τουρκικό εκπαιδευτικό σύστημα (PIKTES+).

οποίο χρειάστηκε να φιλοξενήσει αυτούς τους εκπαιδευόμενους πραγματοποιώντας σημαντικές επενδύσεις σε εκπαιδευτικές υποδομές, διδακτικό προσωπικό και υπηρεσίες υποστήριξης.

Ο αριθμός των μαθητών προσφύγων και των μαθητών της κοινότητας υποδοχής που λαμβάνουν υποτροφίες με την υποστήριξη της διευκόλυνσης για τη φοίτηση σε ιδρύματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανήλθε σε 72 331. Η πλειονότητα αυτών των μαθητών ήταν πρόσφυγες και διατηρήθηκε η ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων. Με τη βοήθεια σχεδίων που έχουν στηρίξει την τριτοβάθμια εκπαίδευση από την έναρξη του μηχανισμού, 7 156 φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έλαβαν υποτροφίες: 4 337 από αυτούς ήταν Σύριοι, 178 μη Σύριοι και 2 641 Τούρκοι φοιτητές.

Στο πλαίσιο της διευκόλυνσης συνεχίστηκε επίσης η στήριξη για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών υποδομών και τη μείωση του υπερπληθυσμού των σχολείων. Έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τον αριθμό των εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων που αναβαθμίζονται και ολοκληρώνονται. Σημαντικό επίτευγμα στην αναβάθμιση ήταν η εγκατάσταση 8 700 διαδραστικών πινάκων σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μέχρι στιγμής, περισσότερες από 17 726 εγκαταστάσεις έχουν αναβαθμιστεί με τη στήριξη της διευκόλυνσης.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του έργου «Εκπαίδευση για όλους σε περιόδους κρίσης» και του έργου «Εκπαιδευτικές υποδομές για δραστηριότητες ανθεκτικότητας», κατασκευάστηκαν 214 σχολεία και ξεκίνησε η παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης. Μέσω ηλιακών συλλεκτών τοποθετημένων σε στέγες σχολείων παράγεται ενέργεια για 50 σχολεία, ενώ ολοκληρώθηκαν τα μέτρα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης σε 41 σχολεία.

Το 2024 υπογράφηκαν συμβάσεις για την ανακατασκευή εκπαιδευτικών υποδομών στην Τουρκία μετά τους σεισμούς που σημειώθηκαν τον Φεβρουάριο του 2023. Στόχος της εν λόγω χρηματοδότησης είναι να αυξηθεί η πρόσβαση τόσο των προσφύγων όσο και των κοινοτήτων υποδοχής στην εκπαίδευση.

Προστασία

Συνολικά διατέθηκαν 392 εκατ. EUR για τη στήριξη στον τομέα της προστασίας στο πλαίσιο της διευκόλυνσης και για την πρόσθετη στήριξη των προσφύγων, κυρίως μέσω έργων του ανθρωπιστικού σκέλους.

Το ανθρωπιστικό σκέλος της διευκόλυνσης παρείχε στήριξη στην καταγραφή και την εξακρίβωση των προσφύγων με στόχο να τους δοθεί η δυνατότητα νομιμοποίησης του καθεστώτος τους στην Τουρκία και να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους σε υπηρεσίες. Παρείχε στήριξη στις προσπάθειες που κατέβαλε η Προεδρία Διαχείρισης της Μετανάστευσης της Τουρκίας για την καταγραφή και ενίσχυσε τη θεσμική και τεχνική ικανότητά της. Εκτός από τις μεμονωμένες παρεμβάσεις προστασίας που αποσκοπούν στην κάλυψη κενών και στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων αναγκών και των αναγκών των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο,

η προστασία έχει ενσωματωθεί και στους άλλους πυλώνες της στρατηγικής για την ανθρωπιστική δράση (βασικές ανάγκες, υγεία και εκπαίδευση). Γενικός στόχος είναι η καλύτερη αντιμετώπιση των τρωτών σημείων των προσφύγων, η νομιμοποίηση του καθεστώτος τους και η σύνδεσή τους με ένα ευρύτερο δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών και υπηρεσιών του ΟΗΕ / των ΜΚΟ. Κατά την περίοδο αναφοράς, η βοήθεια παρέμεινε επικεντρωμένη στις πλέον ευάλωτες ομάδες (π.χ. εποχιακοί διακινούμενοι εργαζόμενοι στον γεωργικό τομέα, βασικές ομάδες προσφύγων²⁴). Επιπλέον, τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν μέσω του Περιφερειακού Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης περιλάμβαναν την παροχή βοήθειας για την υποδοχή προσφύγων σε κοινοτικά κέντρα και για την περαιτέρω παραπομπή ευάλωτων προσφύγων σε κατάλληλες υπηρεσίες.

Υγεία

Συνολικά διατέθηκε 1,24 δισ. EUR για τη στήριξη της υγειονομικής περίθαλψης στο πλαίσιο της διευκόλυνσης και για πρόσθετη στήριξη για τους πρόσφυγες.

Ο κύριος πυλώνας της χρηματοδότησης της διευκόλυνσης είναι το έργο SIHHAT για τη στήριξη της υγείας των μεταναστών στην Τουρκία. Το έργο χρηματοδοτήθηκε με τέσσερις διαδοχικές χορηγήσεις: 300 εκατ. EUR το 2016, 210 εκατ. EUR το 2020, 210 εκατ. EUR το 2023 και 50 εκατ. EUR το 2024, Μέσω του SIHHAT στηρίζονται οι προσπάθειες του τουρκικού Υπουργείου Υγείας με στόχο την παροχή δωρεάν και ισότιμης πρόσβασης σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε όλους τους πρόσφυγες. Συνολικά λειτουργούν 182 κέντρα υγείας μεταναστών σε 32 επαρχίες και 3 500 μέλη υγειονομικού προσωπικού, εκ των οποίων πάνω από το 76 % είναι συριακής καταγωγής, εργάζονται σε εγκαταστάσεις που υποστηρίζονται από την ΕΕ. Η εφαρμογή του SIHHAT III θα συνεχιστεί έως το τέλος του 2026. Το έργο SIHHAT III διασφαλίζει τη συνέχιση της παροχής υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης σε πρόσφυγες χάρη στην πρόσθετη στήριξη της ΕΕ ύψους 190 εκατ. EUR για το 2026 και το 2027.

Τα δύο νοσοκομεία που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο της διευκόλυνσης —Dört Yol/Hatay και Kilis— είναι πλήρως λειτουργικά από το 2022 και παρείχαν καίριες υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης μετά τους σεισμούς του 2023, περίοδο κατά την οποία η χωρητικότητα και των δύο νοσοκομείων αυξήθηκε σε 400 κλίνες. Επιπλέον, στο πλαίσιο της διευκόλυνσης εξακολουθούν να κατασκευάζονται και ανακαινίζονται κέντρα υγείας για μετανάστες, διατίθενται ιατρικός εξοπλισμός, είδη μητρότητας και ατομικής υγιεινής και ανακαινίζονται μονάδες φυσιοθεραπείας και αποκατάστασης, συμπληρωματικά προς το SIHHAT. Το 2025 ξεκίνησε η κατασκευή 26 κέντρων υγείας και παραδόθηκε ιατρικός εξοπλισμός αξίας 8,1 εκατ. EUR προς όφελος 59 νοσοκομείων.

²⁴ Σε αυτές περιλαμβάνονται πρόσφυγες που ζουν στις επαρχίες που επλήγησαν περισσότερο από τους σεισμούς του 2023, καθώς και ευάλωτες ομάδες προσφύγων και μεταναστών με ειδικές ανάγκες προστασίας (π.χ. μονογονεϊκά νοικοκυριά, άτομα με αναπηρία, επιζώντες έμφυλης βίας, ΛΟΑΤΚΙ+), συμπεριλαμβανομένων περίπου 300 000 παιδιών που δεν φοιτούν στο σχολείο.

Όσον αφορά την ανθρωπιστική στήριξη, εξακολουθεί να παρέχεται ολοκληρωμένη, σωτήρια για τη ζωή βοήθεια σε ευάλωτους πρόσφυγες με αναπηρία στο Reyhanlı/Hatay και στο Gaziantep. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες άμεσης σωματικής αποκατάστασης, η ψυχική υγεία και η ψυχοκοινωνική υποστήριξη, καθώς και η παροχή προσθετικών, ορθωτικών και άλλων βοηθητικών συσκευών.

Δημοτικές υποδομές

Συνολικά διατέθηκαν 509 εκατ. EUR για τη στήριξη των δημοτικών υποδομών στο πλαίσιο της διευκόλυνσης και για πρόσθετη στήριξη για τους πρόσφυγες.

Στο πλαίσιο της διευκόλυνσης στηρίζονται διάφοροι δήμοι με την παροχή βασικών δημοτικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων της ύδρευσης, της αποχέτευσης και της διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Στηρίζονται επίσης οι τοπικές υποδομές μέσω της παροχής υπηρεσιών αναψυχής. Όσον αφορά τις εγκαταστάσεις αναψυχής, έχουν ολοκληρωθεί 23 εγκαταστάσεις (κέντρα νεολαίας, γήπεδα ποδοσφαίρου και γήπεδα τένις) και σχεδιάζεται η προκήρυξη διαγωνισμού για οκτώ ακόμη αθλητικά συγκροτήματα τον Απρίλιο του 2026. Έχει ολοκληρωθεί η κατασκευή 13 μεγάλων έργων ύδρευσης και συμβάσεων υποδομών στερεών αποβλήτων (υπό τη διαχείριση της Παγκόσμιας Τράπεζας, WB) στις επαρχίες Άδανα, Konya, Kahramanmaraş, Kayseri και Osmaniye. Άλλες τρεις συμβάσεις υδρολογικών έργων (τις οποίες διαχειρίζεται η Agence Française de Développement) έχουν ολοκληρωθεί στο Gaziantep και στο Şanlıurfa, ενώ συνεχίζεται η υλοποίηση άλλων έργων στο Kilis, στο Şanlıurfa, στο Gaziantep, στο Mersin, στο Mardin, στο Adıyaman, στο Malatya και στο Hatay.

Βασικές ανάγκες και κοινωνικοοικονομική στήριξη

Συνολικά διατέθηκαν 4,38 δισ. EUR για την κάλυψη βασικών αναγκών και την παροχή κοινωνικοοικονομικής στήριξης στο πλαίσιο της διευκόλυνσης και για πρόσθετη στήριξη για τους πρόσφυγες.

Σκοπός των παρεμβάσεων στον συγκεκριμένο τομέα προτεραιότητας είναι η διευκόλυνση της κάλυψης των βασικών αναγκών των πλέον ευάλωτων προσφύγων και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της αυτοδυναμίας των προσφύγων. Με τον τρόπο αυτό, θα καταστεί δυνατή η σταδιακή μετάβαση από την εξάρτηση από την κοινωνική πρόνοια στην αυξημένη αυτοδυναμία και σε ευκαιρίες διαβίωσης.

Στο πλαίσιο της βοήθειας που παρέχεται από τη διευκόλυνση για την κάλυψη βασικών αναγκών, περισσότεροι από 2,6 εκατομμύρια πρόσφυγες έλαβαν άμεση στήριξη η οποία τους παρέχει τη δυνατότητα να ζουν με αξιοπρέπεια. Έως τον Ιούλιο του 2023 το μεγαλύτερο μέρος της στήριξης παρεχόταν μέσω του Κοινωνικού Διχτυού Ασφαλείας Έκτακτης Ανάγκης (ESSN), ενός προγράμματος κοινωνικής βοήθειας το οποίο προσφέρει σε μηνιαία βάση χρηματική ενίσχυση σε περισσότερους από 1,6 εκατ. δικαιούχους πρόσφυγες, μέσω συστήματος χρεωστικής κάρτας.

Στο πλαίσιο της δεύτερης δόσης της διευκόλυνσης, ολοκληρώθηκε η υλοποίηση άμεσης επιχορήγησης ύψους 245 εκατ. EUR προς το Υπουργείο Οικογένειας και Κοινωνικών Υπηρεσιών. Με την εν λόγω επιχορήγηση κατέστη δυνατή η παροχή μηνιαίας οικονομικής στήριξης σε επίπεδο εφάμιλλο με την κοινωνική βοήθεια την οποία παρέχει σε εύαλота άτομα το τουρκικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, δηλαδή το συμπληρωματικό πρόγραμμα ESSN (C-ESSN). Το έργο υλοποιήθηκε παράλληλα με το ESSN και παρείχε στήριξη σε νοικοκυριά με μονογονεϊκές οικογένειες, ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία (συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με σοβαρή αναπηρία). Το 2024 εξασφαλίστηκε η συνέχιση των προγραμμάτων C-ESSN και ESSN στο πλαίσιο της πρόσθετης στήριξης για τους πρόσφυγες ύψους 3 δις. EUR που κινητοποιήθηκε για την περίοδο 2021-2023²⁵ εκτός του πλαισίου της διευκόλυνσης. Έκτοτε και τα δύο προγράμματα συγχωνεύθηκαν σε ενιαία σύμβαση. Τον Ιούλιο του 2023 υπογράφηκε με το Υπουργείο Οικογένειας και Κοινωνικών Υπηρεσιών το νέο πρόγραμμα χρηματικής ενίσχυσης «Κοινωνικό Δίκτυ Ασφαλείας για τους πρόσφυγες στην Τουρκία» (SSN) (ύψους 781 εκατ. EUR). Η παρέμβαση αυτή σηματοδότησε τη μετάβαση του ESSN από την ανθρωπιστική βοήθεια στην πιο μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή βοήθεια. Το τρέχον πρόγραμμα (SSN), ο προϋπολογισμός του οποίου αυξήθηκε σε 906 εκατ. EUR τον Νοέμβριο του 2025, βοηθά σχεδόν ένα εκατομμύριο πρόσφυγες να καλύψουν τις βασικές καθημερινές τους ανάγκες. Παρατηρήθηκε σημαντική μείωση του αριθμού των δικαιούχων ως αποτέλεσμα των οικειοθελών επιστροφών και των επικαιροποιήσεων της μεθοδολογίας στόχευσης. Ενώ ο αριθμός των υποθέσεων SSN ανήλθε σε περίπου 1,4 εκατομμύρια τον Ιανουάριο του 2025, είχε μειωθεί στις 972 000 έως τον Δεκέμβριο του 2025: μείωση άνω του 40 %.

Εξακολουθεί να παρέχεται πρόσθετη κοινωνικοοικονομική στήριξη στους πρόσφυγες για να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας. Η στρατηγική της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα προτεραιότητας καλύπτει τόσο την πλευρά της προσφοράς όσο και την πλευρά της ζήτησης στην αγορά εργασίας. Τα κύρια είδη στήριξης περιλαμβάνουν την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, βραχυπρόθεσμα μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης, μεταξύ άλλων της κατάρτισης στον χώρο εργασίας, την κατάρτιση σε ήπιες δεξιότητες, την παροχή συμβουλών και υπηρεσιών υποστήριξης στον τομέα της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και την υποστήριξη όσον αφορά τις άδειες εργασίας.

Περίπου 85 000 συμμετέχοντες ήταν εγγεγραμμένοι σε μαθήματα βραχυπρόθεσμης κατάρτισης για την ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων, εκ των οποίων 78 500 (οι μισοί από τους οποίους ήταν γυναίκες) ολοκλήρωσαν την κατάρτιση. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν περισσότερες από 37 000 νέες ή βελτιωμένες θέσεις εργασίας από επιχειρήσεις που συστάθηκαν ή επεκτάθηκαν με τη στήριξη της ΕΕ²⁶.

²⁵ Εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής, της 4.11.2022, σχετικά με τη χρηματοδότηση του μεμονωμένου μέτρου για παροχή χρηματικής στήριξης στους πλέον εύαλτους πρόσφυγες στην Τουρκία για το 2022 και το 2023 [C(2022) 7822] και εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής, της 7.12.2022, σχετικά με τη χρηματοδότηση του μεμονωμένου μέτρου για συνέχιση της στήριξης για την κάλυψη βασικών αναγκών και τη μετάβαση σε ευκαιρίες διαβίωσης για τους πρόσφυγες στην Τουρκία το 2022 [C(2022) 8887].

²⁶ Τα δεδομένα WB ISDEP II (IPA/2020/417-830) εξαιρούνται λόγω ζητημάτων ανακρίβειας δεδομένων τα οποία προσπαθεί να αντιμετωπίσει η SUMAR.

Το δεύτερο σημαντικό σκέλος του προγράμματος επικεντρώνεται στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και στην επέκταση των υφιστάμενων επιχειρήσεων μέσω υλικής και μη υλικής στήριξης με στόχο τη βελτίωση της δημιουργίας επίσημων θέσεων εργασίας. Το έργο στήριξης της απασχόλησης και το έργο στήριξης για τη μετάβαση στην αγορά εργασίας (ISDEP I και ISDEP II), τα οποία υλοποιούνται σε συνεργασία με τον τουρκικό οργανισμό απασχόλησης (İŞKUR) και από κοινού με τη Γενική Διεύθυνση Διεθνούς Εργατικού Δυναμικού (ΓΔ ILF) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, επικεντρώνονται στην αύξηση της επίσημης απασχόλησης των προσφύγων και των μελών των κοινοτήτων υποδοχής. Το ISDEP I ολοκληρώθηκε επιτυχώς το 2024. Παρέχει επιχορηγήσεις σε επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικής κατάρτισης, καθώς και υλική και μη υλική στήριξη τόσο στους πρόσφυγες όσο και στις κοινότητες υποδοχής για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε στενή συνεργασία με τον οργανισμό ανάπτυξης μικρών και μεσαίων βιομηχανιών της Τουρκίας (KOSGEB) και την Αναπτυξιακή και Επενδυτική Τράπεζα της Τουρκίας (TKYB).

Το έργο για την ενίσχυση των επιχειρηματικών ικανοτήτων για βιώσιμη κοινωνικοοικονομική ένταξη (ENHANCER) και το έργο για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, την ενδυνάμωση και τη συνοχή στις κοινότητες προσφύγων και υποδοχής στην Τουρκία έχουν τον ίδιο στόχο και υλοποιούνται σε συνεργασία με το Υπουργείο Βιομηχανίας και Τεχνολογίας. Πρόσθετα έργα υλοποιούνται στους τομείς της γεωργικής απασχόλησης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της μαθητείας. Το 2024 υπογράφηκαν περαιτέρω συμβάσεις κοινωνικοοικονομικής στήριξης. Σε αυτές περιλαμβάνονται συμβάσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση των βιώσιμων μέσων διαβίωσης και της επίσημης απασχόλησης για τους πρόσφυγες και τις κοινότητες υποδοχής σε περιοχές οι οποίες επλήγησαν από τους σεισμούς που σημειώθηκαν τον Φεβρουάριο του 2023.

Διαχείριση της μετανάστευσης

Συνολικά διατέθηκαν 1,19 δισ. EUR για τη στήριξη της διαχείρισης της μετανάστευσης στο πλαίσιο της διευκόλυνσης και για πρόσθετη στήριξη για τους πρόσφυγες²⁷.

Ολοκληρώθηκαν δύο έργα συνολικού ύψους 80 εκατ. EUR, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο της πρώτης δόσης. Το πρώτο έργο παρείχε ενωσιακή στήριξη για την ενίσχυση των ικανοτήτων της Τουρκικής Ακτοφυλακής όσον αφορά την πραγματοποίηση επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης και το δεύτερο αποσκοπούσε στη στήριξη της Προεδρίας Διαχείρισης της Μετανάστευσης της Τουρκίας όσον αφορά τη διαχείριση των επιστροφών από την ΕΕ.

Το 2024 συνεχίστηκε η υλοποίηση τριών έργων ύψους 30 εκατ. EUR στο πλαίσιο πρόσθετης στήριξης για τους πρόσφυγες με στόχο: i) την ενίσχυση της ικανότητας της τουρκικής Προεδρίας Διαχείρισης της Μετανάστευσης να αντιμετωπίζει την παράτυπη μετανάστευση· ii) τη βελτίωση της διωπηρεσιακής συνεργασίας των υπηρεσιών διαχείρισης των συνόρων στους αερολιμένες· και iii) τη συνέχιση της παροχής επιχειρησιακής στήριξης για τη διαχείριση των κέντρων κράτησης.

²⁷ Στο ποσό αυτό δεν περιλαμβάνονται 150 εκατ. EUR που διατέθηκαν μέσω των μηχανισμών της ΓΔ HOME.

Σύμβαση ύψους 220 εκατ. EUR για το έργο «Ενίσχυση των ανατολικών και νοτιοανατολικών συνόρων της Τουρκίας, συμπεριλαμβανομένων των σημείων διέλευσης των χερσαίων συνόρων» (SAFE), η οποία υπεγράφη τον Δεκέμβριο του 2023, βρίσκεται στο στάδιο της υλοποίησης από το 2024. Αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση της διαχείρισης των συνόρων στα ανατολικά και νοτιοανατολικά σύνορα της Τουρκίας με την εγκατάσταση σύγχρονου εξοπλισμού επικοινωνίας και επιτήρησης και έξυπνου φωτισμού.

Τα 398 εκατ. EUR που διατέθηκαν στο πλαίσιο της πρόσθετης στήριξης προς τους πρόσφυγες στην απόφαση χρηματοδότησης του 2024 για τη στήριξη της ικανότητας της Τουρκίας όσον αφορά τη διαχείριση της μετανάστευσης και των συνόρων επικεντρώνονται στα εξής: i) τις οικειοθελείς επιστροφές στις χώρες καταγωγής· ii) την ενίσχυση των διαδικασιών διεθνούς και προσωρινής προστασίας· iii) την πρόληψη της παράνομης διακίνησης μεταναστών· iv) την ασφάλεια των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων· v) τη νόμιμη μετανάστευση· και vi) συμπληρωματική ενίσχυση ύψους 50 εκατ. EUR που διατίθεται στο SAFE. Το σύνολο των 398 εκατ. EUR διατέθηκε μέσω συμβάσεων το 2025.

Αυτό περιλάμβανε ένα έργο ύψους 95 εκατ. EUR για την ενίσχυση των εθνικών μηχανισμών για οικειοθελείς, ασφαλείς, αξιοπρεπείς και ομαλές επιστροφές στη Συρία, το οποίο δρομολογήθηκε τον Αύγουστο του 2025. Υλοποιήθηκε από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, το έργο: i) αυξάνει τις ικανότητες της PMM να διεκπεραιώνει υποθέσεις οικειοθελούς επιστροφής σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα· ii) επεκτείνει την ανεξάρτητη παρακολούθηση των επιστροφών από την UNHCR· και iii) παρέχει εφάπαξ βοήθεια μεταφοράς σε Σύριους που έχουν υποβάλει αίτηση οικειοθελούς επιστροφής (περίπου 190 000 άτομα σε διάστημα τριών ετών, έως τον Αύγουστο του 2028). Έως και τον Δεκέμβριο του 2025, 16 752 επαναπατριζόμενοι είχαν λάβει βοήθεια σε μετρητά για τη μεταφορά τους στο πλαίσιο του έργου.

Επιπλέον, μια απόφαση χρηματοδότησης που ελήφθη το 2025 προβλέπει: i) μια πρώτη (150 εκατ. EUR) συμπληρωματική ενίσχυση της πιλοτικής παρέμβασης για τη διευκόλυνση της ασφαλούς, ομαλής, οικειοθελούς και αξιοπρεπούς επιστροφής των Σύρων προσφύγων· και ii) μια δεύτερη συμπληρωματική ενίσχυση (ύψους 161 εκατ. EUR) του SAFE για την ολοκλήρωση της εγκατάστασης όλων των συστημάτων επιτήρησης κατά μήκος των συνόρων της Τουρκίας τόσο με το Ιράν όσο και με το Ιράκ. Το έργο SAFE έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2028 και έχει συνολικό προϋπολογισμό 431 εκατ. EUR με αυτή την πιο πρόσφατη συμπληρωματική ενίσχυση.

Πτυχές που αφορούν το φύλο στο πλαίσιο των έργων της διευκόλυνσης

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ισότητα των φύλων III «Μαζί προς έναν κόσμο ισότητας μεταξύ των φύλων 2021-2025» εξακολουθεί να παρέχει κατευθύνσεις για την υλοποίηση των δράσεων στο πλαίσιο της διευκόλυνσης. Η προώθηση, η προστασία και η πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών σε όλη τους την πολυμορφία, η ισότητα των φύλων και η χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών παρέμειναν προτεραιότητες το 2025. Τα ζητήματα που σχετίζονται με τη διάσταση του φύλου

ενσωματώθηκαν σε όλα τα έργα της διευκόλυνσης και παρακολουθούνται συνεχώς μέσω αναλυτικών δεδομένων (76 δείκτες).

Μέσω της διευκόλυνσης ενισχύθηκε σημαντικά η απασχολησιμότητα των γυναικών, καθώς περισσότερες από 39 000 γυναίκες έχουν ολοκληρώσει βραχυπρόθεσμη κατάρτιση για την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων, περίπου 68 000 έχουν επωφεληθεί από την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σχετικά με την απασχόληση και 4 000 επιχειρήσεις που ανήκουν σε γυναίκες έχουν λάβει συμβουλευτική ή οικονομική στήριξη. Στο πλαίσιο της διευκόλυνσης παρασχέθηκαν μαθήματα τουρκικής γλώσσας σε γυναίκες πρόσφυγες, τα οποία ολοκλήρωσαν με επιτυχία περίπου 37 000 ενήλικες γυναίκες πρόσφυγες. Επιπλέον, περίπου 55 000 κορίτσια πρόσφυγες παρακολούθησαν προσχολική εκπαίδευση η οποία διατίθεται μέσω των έργων που χρηματοδοτούνται από τη διευκόλυνση, ενώ 38 000 μαθήτριες έλαβαν εκπαιδευτικές υποτροφίες. Πάνω από τα δύο τρίτα των διδασκόντων και του εκπαιδευτικού προσωπικού που απασχολείται από τη διευκόλυνση είναι γυναίκες. Το πρόγραμμα μεταφοράς μετρητών (SSN) ωφελεί επί του παρόντος 700 000 γυναίκες πρόσφυγες. Επιπλέον, οι οικογένειες περίπου 200 000 μαθητριών λαμβάνουν επί του παρόντος χρηματικά ποσά υπό όρους για εκπαιδευτική στήριξη (CCTE). Περίπου 700 000 γυναίκες πρόσφυγες έχουν λάβει υπηρεσίες παραπομπής σε προστασία διαφορετικές από τα προγράμματα μεταφοράς μετρητών, ενώ περίπου ένα εκατομμύριο γυναίκες πρόσφυγες έχουν επωφεληθεί από υπηρεσίες προστασίας μέσω έργων που χρηματοδοτούνται από τη διευκόλυνση.

5. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και έλεγχος

Το 2025 η υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα επιτεύγματα της διευκόλυνσης εξακολούθησε να βασίζεται στο πλαίσιο αποτελεσμάτων της διευκόλυνσης²⁸ και στη θεωρία της αλλαγής²⁹. Τον Ιανουάριο του 2026 δημοσιεύθηκε η 14η έκθεση παρακολούθησης της διευκόλυνσης και είναι προσβάσιμη στον ιστότοπο της Επιτροπής³⁰.

Στο τέλος του 2024 η Επιτροπή υπέγραψε νέα σύμβαση (SUMAR) για να διασφαλίσει τη συνέχιση του συστήματος παρακολούθησης και διαχείρισης δεδομένων της διευκόλυνσης, όπως θεσπίστηκε στο πλαίσιο της πρώτης σύμβασης τεχνικής βοήθειας (SUMAF)³¹. Η αρχική σύμβαση SUMAF³² έληξε τον Δεκέμβριο του 2024· ανέφερε ότι πραγματοποιήθηκαν συνολικά 127 αποστολές παρακολούθησης (οι οποίες κάλυπταν τέσσερις ad hoc αποστολές), ενώ το 20 ολοκληρώθηκαν 2025 αποστολές στο πλαίσιο της νέας σύμβασης SUMAR. Όλα τα παραδοτέα παρασχέθηκαν εγκαίρως και σε καλή ποιότητα από τη SUMAR κατά το πρώτο έτος

²⁸ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/23babb53-e316-4361-b373-78f0ce1d663e_en?filename=EU%20support%20to%20Refugees%20in%20TR_Results%20Framework.pdf

²⁹ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ac3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf

³⁰ https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_el

³¹ Τεχνική βοήθεια για την παρακολούθηση των επιδόσεων της στήριξης της ΕΕ για τους πρόσφυγες στην Τουρκία — IPA/2024/461-735.

³² Τεχνική βοήθεια για τη στήριξη της παρακολούθησης των δράσεων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της διευκόλυνσης για τους πρόσφυγες στην Τουρκία — IPA/2021/429-105 (Προσθήκη VI στη σύμβαση IPA/2018/393-877).

της σύμβασης. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2025, η αντιπροσωπεία της ΕΕ στην Τουρκία και η SUMAR πραγματοποίησαν συνολικά επτά επισκέψεις παρακολούθησης σε κέντρα απομάκρυνσης στο πλαίσιο της επιχορήγησης λειτουργίας προς την PMM³³.

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο δημοσίευσε τον δεύτερο έλεγχο επιδόσεων της διευκόλυνσης τον Απρίλιο του 2024. Η έκθεση ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των διαπιστώσεων και των συστάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως και των απαντήσεων της Επιτροπής, δημοσιεύθηκε στις 24 Απριλίου 2024 και είναι διαθέσιμη στο διαδίκτυο³⁴. Μία από τις κύριες συστάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου ήταν να βελτιώσει η Επιτροπή τον τρόπο μέτρησης του αντικτύπου των έργων της διευκόλυνσης και να ξεκινήσει συζήτηση με τα κράτη μέλη και τις τουρκικές αρχές σχετικά με τον τρόπο διασφάλισης της βιωσιμότητάς τους.

Τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο του 2025, με την υποστήριξη των υπηρεσιών SUMAR, διενεργήθηκε επαρχιακή μελέτη αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας μέσω 38 συζητήσεων ομάδας εστίασης και 25 συνεντεύξεων με βασικούς πληροφοριοδότες σε πολλές επαρχίες, προκειμένου να μετρηθούν τα αποτελέσματα της διευκόλυνσης. Η αντιπροσωπεία ζήτησε τα δεδομένα από τα προηγούμενα έργα PIKTES και διεξάγει επίσης συζητήσεις με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης του συστήματος δεδομένων του εν εξελίξει έργου PIKTES. Η πρόσβαση των προσφύγων σε βασικές υπηρεσίες διατηρείται με τη συμπλήρωση των συμβάσεων άμεσης επιχορήγησης με τα αρμόδια υπουργεία.

Το 2024 η Επιτροπή ανέθεσε τη διενέργεια ανεξάρτητης τελικής αξιολόγησης της διευκόλυνσης, η οποία ολοκληρώθηκε στο τέλος του 2025. Η αξιολόγηση εξέτασε την αποτελεσματικότητα, τη συνάφεια, τη συνοχή και τη βιωσιμότητα της διευκόλυνσης, με ιδιαίτερη έμφαση στη δεύτερη δόση. Η έκθεση³⁵ παρέχει πολύτιμες συστάσεις για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της βοήθειας της ΕΕ για τους πρόσφυγες στην Τουρκία και αλλού.

Η αξιολόγηση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η διευκόλυνση παρείχε ολοκληρωμένη και καλά συντονισμένη αντίδραση της ΕΕ, επιτυγχάνοντας σημαντικά αποτελέσματα για τους πρόσφυγες και τις κοινότητες υποδοχής σε όλους τους τομείς προτεραιότητας, ιδίως όσον αφορά την προστασία, τις βασικές ανάγκες, την εκπαίδευση και την υγεία. Επισημαίνει επίσης την ευελιξία του μηχανισμού όσον αφορά την προσαρμογή σε μια παρατεταμένη και εξελισσόμενη κρίση. Ταυτόχρονα, η αξιολόγηση επισημαίνει τις προκλήσεις όσον αφορά τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των αποτελεσμάτων, ιδίως στον τομέα των μέσων διαβίωσης και της μακροπρόθεσμης κοινωνικοοικονομικής ένταξης, καθώς και την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της βιωσιμότητας των παρεμβάσεων και της προσέγγισης των πλέον ευάλωτων ομάδων.

³³ Η αντιπροσωπεία της ΕΕ στην Τουρκία επισκέφθηκε το Κέντρο Απομάκρυνσης Αδάνων τον Μάρτιο του 2025 και το Κέντρο Απομάκρυνσης Αϊδινίου τον Σεπτέμβριο του 2025. Τα πορίσματά της κοινοποιήθηκαν στις τουρκικές αρχές.

³⁴ https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-06/SR-2024-06_EL.pdf

³⁵ https://enlargement.ec.europa.eu/final-evaluation-facility-refugees-turkey_en?prefLang=el.

6. Επικοινωνία και δημοσιότητα

Το 2025 συνέχισε να ενισχύεται η προβολή των δράσεων της διευκόλυνσης, μέσω δραστηριοτήτων, και η ανάδειξη του προφίλ της ΕΕ όσον αφορά την παροχή βοήθειας στην Τουρκία για τη φιλοξενία του προσφυγικού πληθυσμού. Με δεδομένα την αρνητική επίσημη ρητορική και το κοινό αίσθημα απέναντι στους πρόσφυγες κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, οι δραστηριότητες επικεντρώθηκαν στη βοήθεια της ΕΕ στους πρόσφυγες και στις κοινότητες υποδοχής μετά τους σεισμούς του Φεβρουαρίου του 2023. Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν τα ακόλουθα:

Τον Ιανουάριο του 2025 διοργανώθηκαν επισκέψεις της επιτροπής Ισότητας, Ετοιμότητας και Διαχείρισης Κρίσεων της ΕΕ, Hadja Lahbib, σε έργα που σχετίζονται με τη Διευκόλυνση για τους Πρόσφυγες στην Τουρκία (FRiT) στην Άγκυρα, καθώς και στην περιοχή που επλήγη από τον σεισμό.

Τον Απρίλιο του 2025 διοργανώθηκε ταξίδι Τύπου στη Βαρσοβία με τη συμμετοχή εξεχόντων Τούρκων δημοσιογράφων σε συνεργασία με την πρεσβεία της Πολωνίας στην Άγκυρα κατά τη διάρκεια της πολωνικής Προεδρίας. Το ταξίδι περιλάμβανε συζητήσεις σχετικά με τη μετανάστευση και επίσκεψη στην έδρα του Frontex.

Τον Μάιο του 2025 διοργανώθηκε σειρά δραστηριοτήτων στο Gaziantep για τον εορτασμό της Ημέρας της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης δεξίωσης στο Μουσείο Zeugma και της δημιουργίας τοιχογραφίας από Τούρκο καλλιτέχνη για την ανάδειξη της στενής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας. Ακολούθησε μια άλλη σειρά εκδηλώσεων στις Βρυξέλλες: τα επιτυχημένα παραδείγματα, οι φωτογραφίες και τα βίντεο που παρήγαγε η αντιπροσωπεία παρουσιάστηκαν σε δημόσια έκθεση μπροστά από το κτίριο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η έκθεση διήρκεσε έως τις 20 Ιουνίου, Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων. Διοργανώθηκε ταξίδι Τύπου από τις 18 έως τις 20 Ιουνίου και πραγματοποιήθηκε δεξίωση με τη συμμετοχή του επικεφαλής της αντιπροσωπείας και εκπροσώπων της Τουρκίας.

Με την ευκαιρία της εναρκτήριας εκδήλωσης που πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Erimtan στις 11 Ιουλίου, δημοσιεύθηκε επίσης ένα λεύκωμα με επιτυχημένα παραδείγματα.

7. Συμπέρασμα και επόμενα βήματα

Το 2025 συνεχίστηκε η εφαρμογή της διευκόλυνσης. Ο πλήρης επιχειρησιακός προϋπολογισμός της διευκόλυνσης είχε ανατεθεί μέσω συμβάσεων έως το τέλος του 2020 και έως το τέλος του 2025 είχαν εκταμιευθεί συνολικά 5,9 δισ. EUR. Συνολικά 11 έργα θα συνεχίσουν να υλοποιούνται έως το 2029. Η πρόσθετη βοήθεια για τους πρόσφυγες που διατέθηκε για την περίοδο 2025-2027 εξακολουθεί να υλοποιείται και αποσκοπεί στη διασφάλιση της βιωσιμότητας των επιτευγμάτων της διευκόλυνσης.

Στα επόμενα βήματα περιλαμβάνονται:

- *συνέχιση της αποτελεσματικής υλοποίησης όλων των έργων προς όφελος των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής, σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης·*
- *συνέχιση της ανάπτυξης δραστηριοτήτων επικοινωνίας σχετικά με τους πρόσφυγες·*
- *προγραμματισμός πρόσθετης στήριξης ύψους 195 εκατ. EUR για τους πρόσφυγες και τις κοινότητες υποδοχής στο πλαίσιο του προϋπολογισμού του 2027, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα επιτεύγματα της διευκόλυνσης παραμένουν βιώσιμα·*
- *συνέχιση της παρακολούθησης των αναγκών των προσφύγων στην Τουρκία.*